

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ІСТОРИОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Збірник наукових праць

Голова редколегії
академік НАН України В.А. Смолій

заснований 1968 р. як «Історіографічні дослідження
в Українській РСР»;
поновлений 1997 р.

Випуск 23

КИЇВ – 2013

Видається за рішенням Вченої ради Інституту історії України НАН України
(протокол № 10 від 28 листопада 2013 р.)

Висвітлюються актуальні питання української історіографії, зокрема з теорії, методології й історії історичної науки, біоісторіографії, проблемної історіографії та ін. Розглядаються наукова спадщина та історичні погляди відомих учених і діячів, у т.ч. М. Грушевського, архієпископа Інокентія (Борисова), М. Костомарова, В. Липинського, М. Максимовича, М. Цертелєва, М. Яворського та ін.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться українською історіографією.

Засновник і видавець: Інститут історії України НАН України

Редакційна колегія: академік НАН України, д.і.н., проф. *В.А. Смолій* (голова), Інститут історії України НАН України; д.і.н., проф. *О.А. Удод* (відп. редактор), Інститут історії України НАН України; д.і.н., провід. н.с. *Д.С. Вирський*, Інститут історії України НАН України; д.і.н., проф. *І.Н. Войцехівська*, Київський національний університет ім. Т. Шевченка; член-кореспондент НАН України, д.і.н., проф. *В.М. Даниленко*, Інститут історії України НАН України; д.і.н., проф. *М.Ф. Дмитрієнко*, Інститут історії України НАН України; д.і.н., проф. *Я.С. Калакура*, Київський національний університет ім. Т. Шевченка; член-кореспондент НАН України, д.і.н., проф. *В.Ф. Колесник*, Київський національний університет ім. Т. Шевченка; д.і.н., проф. *І.І. Колесник*, Інститут історії України НАН України; д.і.н., проф. *В.В. Кравченко*, Канадський інститут українських студій (Едмонтон, Канада); д.і.н., проф. *С.В. Кульчицький*, Інститут історії України НАН України; д.і.н., проф. *В.В. Масненко*, Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького; член-кореспондент НАН України, д.і.н., проф. *О.П. Реєнт*, Інститут історії України НАН України; к.і.н., ст.н.с. *О.В. Ясь* (відп. секретар), Інститут історії України НАН України.

Рецензенти: *З.І. Зайцева*, доктор історичних наук, професор,
С.А. Леп'явко, доктор історичних наук, професор,
М.Г. Палієнко, доктор історичних наук, професор.

Усі права застережено. Передрук і переклад дозволяються тільки з дозволу автора та редколегії. Автори вміщених статей та матеріалів висловлюють свою власну думку, що не обов'язково збігається з поглядами членів редколегії, і несуть відповідальність за достовірність наведених фактів та відомостей.

Видання внесено до Російського індексу наукового цитування (РІНЦ)

Адреса редакційної колегії та видавця: 01001, Київ, вул. Михайла Грушевського, 4, тел.(044)279-87-04; e-mail: history_isid@mail.ru

© Інститут історії України НАН України
© Автори

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ

<i>Олександр Удод, Михайло Юрій. Методологія історії і гуманітаризація знання</i>	6
---	---

ІСТОРІЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

<i>Дмитро Вирський. Від перекладача: сусідські роздуми з приводу 20-річчя</i>	30
<i>Томаш Вісліч. Польська історіографія 1989–2009 рр.: дуже суб'єктивні підсумки</i>	32

БІОІСТОРІОГРАФІЯ

<i>Марина Суздаль. Епістолярний дискурс М. Максимовича та М. Цертелева</i>	54
<i>Ольга Гончар. Осягнення Миколою Костомаровим історичного образу Богдана Хмельницького у світлі епістолярної спадщини</i> ...	65
<i>Наталя Діанова. Дослідження Науково-просвітницької діяльності архієпископа Інокентія (Борисова) в дореволюційній історіографії</i> ...	93
<i>Євген Луняк. Вивчення наукової спадщини Михайла Грушевського у Франції</i>	103
<i>Ігор Гирич. Історіософські та суспільствознавчі погляди В. Липинського в його політичній публіцистиці 1908–1914 років</i> ...	122
<i>Віталій Тельвак. Михайло Грушевський в оцінках своїх учнів (перша третина ХХ ст.)</i>	160
<i>Олексій Ясь. Клас і нація у концепції української історії Матвія Яворського</i>	198

ПРОБЛЕМНА ІСТОРІОГРАФІЯ

<i>Наталя Сухоліт. Історія українсько-російських політичних відносин доби Північної війни 1700–1721 рр. в оцінці історіографії Росії</i>	238
--	-----

<i>Іван Куций.</i> Між «слов'янським світом» та «дикою Азією»: Московська держава в рецепції української історичної думки Східної Галичини XIX ст.	263
<i>Світлана Іваницька.</i> Українська ліберально-демократична еліта кінця XIX – початку XX ст. в пострадянській гуманітаристиці: історіографічні здобутки та методологічні інновації.....	284
<i>Володимир Горак.</i> «Універсал» отамана Григор'єва як ідейно-теоретична платформа григор'євського повстанського руху. Джерелознавчий і історіографічний аспекти.....	317
<i>Ірина Терлецька.</i> Сучасна російська історіографія системи державної влади періоду сталінізму.....	335
<i>Ольга Наконечна.</i> Сучасна вітчизняна історіографія про формування багатопартійності в Україні у роки перебудови (1985–1991 рр.).....	354
<i>Володимир Головка.</i> Формування вітчизняного капіталу (1991–2009 рр.) в політологічній та соціологічній літературі.....	369
<i>Вадим Бондар.</i> Державна політика історичної пам'яті в Україні 1990–2000-х рр.: основні тенденції.....	377

РЕЦЕНЗІЇ

<i>Олена Богдашина.</i> Иванова Т.Н. Владимир Иванович Герье: портрет російського педагога и організатора образования. – Чебоксары: изд-во Чуваш. ун-та, 2009. – 382 с.	402
<i>Ігор Гурич.</i> Купчинська Лариса. Українські меценати Іванна і Мар'ян Коці: Подарована колекція творів мистецтва XVIII–XX століть: Каталог / Львівська національна наукова бібліотека Україна імені В. Стефаника. Відділення «Палац мистецтв імені Тетяни та Омеляна Антоновичів». – Львів, 2011. – 316 с., 125 кол. іл.	405
Про авторів.....	410
Анотації – Annotations.....	412